

"ÇOCUKLARIN BARIŞ ALGISI" ATÖLYE ÇALIŞMA RAPORU

Rengarenk Umutlar Derneği

İÇİNDEKİLER

1. Gerekçe	2
2. Teşekkür	3
3. Giriş	4
4. Amaç, Yöntem ve Kapsam	5
5. Çocuk ve Barış	5
6. Barış Nedir?	5
7. Barış Sosyal Çevremde Nasıl?	6
8. Yaşadığın Şehirde Barış Nedir?	8
9. Sonuç Yerine	10
10. Çalışmaya Dair Eleştirel Yaklaşım	12
EK-1	13
1. Barış Algısı Modülü ve Yönergeler	13
2. Duygu Kartları – Duygu Termometresi	18
EK-2	19
1. Resimler	19
EK-3	19
Barış Algısı Atölyesinde katılımcıların kullandığı İfadeler	20
1. Barış Nedir?	20
2. Barış Sosyal Çevremde Nasıl?	22
3. Yaşadığın Şehirde Barış Nedir?	24

DERNEK İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres: Ziya Gökalp Mah. Lale Sok. No 14

SUR-DİYARBAKIR

Telefon: 0 543 629 68 44

Web: www.rengarenkumutlar.org

E-Mail: info@rengarenkumutlar.org

Sosyal Medya Hesapları

Whatsapp: 0 543 629 68 32

Twitter: @rengarenkumutla

Instagram: [rengarenkumutlardernegi](https://www.instagram.com/rengarenkumutlardernegi)

Facebook: [RengarenkUmutlarDernegi/](https://www.facebook.com/RengarenkUmutlarDernegi/)

1. GEREKÇE

Rengarenk Umutlar Derneği olarak çatışmalardan hemen sonra Sur ilçesinde çalışmalarımıza başladığımız andan itibaren çocukların çatışma sũrecine maruz kalması sonucunda çocuklarda kaygı- korku, güvensizlik, nefret ve dũřmanlařtırma, şiddetin normalleşmesi, kendi aralarında şiddet uygulama ve benzeri durumların geliştiğine tanık olduk. Bu nedenle çocukların ihtiyaçlarının doğru tespit edilmesi, çocukların ihtiyaçlarına yönelik esnek destek programları oluşturmak konusunda sorumluluklar üstlendik. Dernek olarak yürüttüğümüz sınırlı sayıdaki psiko-sosyal destek atölyelerinin yanında bir sũredir çatışma öncesinde/ sırasında/ sonrasında çocuklar ile nasıl çalışmalar yürütüleceği ve bu sũreçlerin tamamında çocukları güçlendirecek içerikler oluşmak konusunda çalışmalar yürütüyoruz.

Çocukların geçmiş travmaları, hafızaları ve barış ihtiyacı derneğimizi bu çalışmayı üretme konusunda zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda çocuk hakları ve barış hakları alanında çalışan sivil toplum örgütleri ve bireyler ile toplantılar ve çalıştaylar gerçekteştirdik. Dünya deneyimleri konusunda literatürleri inceledik. Yürüttüğümüz tüm bu tartışmalar sonucunda ilk adım olarak çocukların "barış algısı"nın ne olduğunu anlama ihtiyacından kaynaklı bu çalışmayı gerçekteştirdik. Nihai olarak çocukların doğrudan katılımıyla oluşturmak istediğimiz "Barış Modülü" ne referans olacak bu çalışma, çocuklara bir barış perspektifi sunacak ve barış talebinin öznesi olmalarına katkı sağlayacaktır.

2. TEŞEKKÜR

Bu çalışmaya kurumsal katkı sağlayan Çocuk Her Yerde Derneği (ÇOHADER), ZAN Vakfı, Göç ve İnsani Yardım Vakfı'na gösterdikleri dayanışma için müteşekkirimiz. Atölye çalışmalarını gerçekteştiren Yeter Erel Tuma, Duriye Erel, Dilan Ok ve Bahar Polat gösterdikleri çaba ve emekler için teşekkür ederiz. Aynı zamanda ilk adım modülünü ve yönergelerini hazırlayan Erdal Aladağ ve Gülesra Güllü'ye, Atölye sonuçlarını raporlaştıran Necla Korkmaz' a emeklerinden dolayı çok teşekkür ederiz.

GİRİŞ

Toplumdaki en önemli sosyal grupların başında çocuklar yer almaktadır. Tüm insanların geçireceği/geçirmiş olduğu bir evre olarak çocukluk, farklı tarihsel-toplumsal dönemde, coğrafyalarda değişmekte ve çeşitlenmektedir. Aynı ülkede, şehirde, mahallede hatta aynı ev içinde kuşaklar arasında da farklılık göstermektedir.Çocukluk evresini etkileyen belirleyici faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler arasında çocuğun içinde doğduğu ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, eğitim düzeyi, çevresel etkenler olabileceği gibi fiziki özellikler (engellilik), dil, din, ırkı nedeniyle karşılaştığı ayrımcılık gibi belirleyiciler de bulunmaktadır. Diğer önemli etken ise silahlı çatışmaların yaşandığı ve barış ortamının sağlanamadığı bölgelerde çocukların ve ailelerin yaşadıkları travmalardır.Bilindiği gibi Türkiye’de Kürtlerin yoğunluklu olarak yaşadığı kırsal bölgelerde 30 yılı aşkın bir süredir silahlı çatışmalar yaşanmaktadır. 2015-2016 yılları arasında ise çatışmalar kırsal bölgelerin yanı sıra il ve ilçe merkezlerine kaymıştır. Çatışmaların başlaması ve yine ilan edilen sokağa çıkma yasakları ile birlikte çatışma bölgelerinde yaşayan insanlar ağır hak ihlalleri ile karşı karşıya gelmişlerdir. Yaşanan çatışmalı süreç öncesi, esnası ve sonrasında çocukların başta can güvenliği olmak üzere barınma, beslenme, eğitim ve sağlık hakları korunamamış ve yaşanabilecek olası her türlü risk görmezden gelinmiştir.Bu çalışmanın örnekleme olan Diyarbakır’ın Sur İlçe merkezi, yaşanan çatışmalı ortama maruz kalmış ya da dolaylı olarak etkilenmiş çocukların “Barış” algısını nasıl etkilediğini görünür kılmaktır. Bir diğer önemli adım ise, çalışmanın sonucunda açığa çıkan veriler doğrultusunda bir devam çalışması niteliğinde Barış kültürünün inşasının sağlanmasına katkı sunmayı hedeflemektedir.

AMAÇ, YÖNTEM VE KAPSAM

Çalışmanın amacı, Diyarbakır'da yaşayan çocukların "Barış"ı nasıl ve hangi ifadelerle temellendirdiklerini anlamak ve görünür kılmaktır. Bu bağlamda Diyarbakır'da çocuk alanında faaliyet yürüten sivil toplum örgütleri ve aktivistleri ile bir araya gelinerek uzun süreli çalışmaların ardından "Barış algısı modül ve yönergeleri" hazırlanmıştır. Atölyelere başlamadan önce çalışmayı yürütecek ekipler belirlenmiş ve bu ekiplerle modüllerin içeriği ile ilgili kapsamlı tartışmalar yürütülmüştür. Rengarenk Umutlar Derneği (RUMUD), Çocuk Her Yerde Derneği (ÇOHADER), ZAN Vakfı, Göç ve İnsani Yardım Vakfı tarafında kolektif bir şekilde yürütülen "Çocukların Barış algısı" atölyesi, her kurumun kendi çocuk çalışma gruplarına uygulamasıyla gerçekleştirilmiştir. Toplamda 131 çocuğun katılımıyla 5 grup oluşturulmuş ve her grup 3 ayrı atölyeye katılım sağlamıştır. Atölyeye katılan çocuklar Sur, Bağlar ve Yenişehir merkez ilçelerinde ikamet eden ve sosyo-ekonomik açıdan farklı dezavantajlı gruplardan oluşmaktadır.

Çocuk ve Barış

5-15 yaş aralığındaki çocuklarla yürütülen atölyeler; Barış Nedir? Barış Sosyal Çevremde Nasıl? Yaşadığın Şehirde Barış Nedir? başlıklarıyla yürütülmüştür. Çalışmanın sonucunda çocuklar, hem sözel olarak hem de çizdikleri resimlerle "Barış"ın kendileri için ne anlama geldiğini ifade etmişlerdir.

Barış Nedir?

"Barış hiçbir silahın kullanılmamasıdır."

Şüphesiz çocuklukla özdeşleşen en belirgin özellik oyun oynama, yaşadığı tüm mekânlarda oyun kurma becerisine sahip olmasıdır. Çocuklarda oyun oynama ve kurma becerisi yaş gruplarına göre değişmekte ve kullandığı mekân ve materyallerde değişmektedir. Hangi yaş grubunda olursa olsun, oyun oynamasını engelleyen her koşul kendi özgürlük ve yaratıcılığına bir engel olarak algılanır.

Bariş nedir? Sorusunu sorduğumuz **5-8** yaş aralığında bulunan çocuklar;

Barişı sıklıkla **“sokakta arkadaşlarımla oyun oynayabilmek”** olarak tanımlamışlardır.

Aynı yaş grubunda olan ancak çatışmaların yaşandığı mahallelerde yaşayan çocuklar barişı **“Küsmemek ve kavga etmemek”** olarak ifadelendirmişlerdir.

Bariş olgusunu güvenlik duygusuyla pekiştiren bir katılımcı ise barişı **“Benim için bariş evdir. Çünkü ben kendimi evimde güvende hissediyorum.”** diyerek çatışmaların yaşandığı sokakların güvensizliğine vurgu yapmaktadır.

9-12 yaş aralığına olan çocukların bariş tanımı, sıklıkla arkadaşlık ve dostluk duygusuyla öne çıkmaktadır. **“Bariş, arkadaşlarıyla birlikte olmaktır.”**

Bir katılımcı ise barişı yaşadığı mahallede ikamet eden Suriyelilere olan olumsuz yaklaşımlardan etkilenerek **“Bariş deyince aklıma Suriyeli çocuklar geliyor. Çünkü onlar savaştan kaçmışlar. Bariş her çocuğun hakkıdır.”** şeklinde dile getirmiştir. Yaş aralığı yükseldikçe çocukların bariş söylemlerinde de farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Çatışmaların yaşandığı 2015-2016 yıllarında 8 yaş ve üstü olan çocuklar yaşadıkları tanıklıkların da etkisiyle barişı, silahlı çatışmaların olmaması olarak ifadelendirmişlerdir. Bariş genel olarak şu sözlerle ifade edilmiştir: **“Benim için bariş mahallemizde polislerin olmamasıdır.”**, **“Çocuğun şiddete maruz kalmamasıdır.”**, **“Özgürce sokağa çıkabilmektir.”** şeklinde ifade edilmiştir. Karşılaştıkları ya da tanıklık ettikleri çatışma/şiddetin nedenini ayrımcılık olarak algılayan bir katılımcı ise barişı şu sözlerle ifade etmiştir: **“Önyargısız olmaktır. Herkesi olduğu gibi sevmektir. Diliyle rengiyle, diniyle kabul etmektir.”** Yine aynı yaş grubunda bulunan kız çocukları ise geleneksel aile örüntülerine sahip olmaları nedeniyle erken yaşlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. 15 yaşındaki bir kız çocuğu barişı şu şekilde tanımlamıştır: **“Benim için bariş özgürlüktür. Haklarımla ihlal edilmemesidir. Mesela ben kız çocuğu olduğum için okula devam edemedim. Bu benim değil ailemin kararıydı. Bariş hiçbir şeyin zorla yapılmamasıdır.”**

Bariş Sosyal Çevremde Nasıl?

“Sosyal çevremde barış, Sur’da savaşın olmamasıdır.”

Çocuklar sosyal çevreyi en fazla zaman geçirdikleri ev, okul ve sokak üzerinden yorumlamışlardır. Bir önceki atölye de olduğu gibi bu atölye çalışmasında da yaş gruplarına göre farklı ifadeler öne çıkmıştır. **5-8** yaş aralığında bulunan kimi çocuklar Bariş’i: **“Çocukların parkta oyun oynamasıdır. Çocuklar parkı çok sever.”** şeklinde ifade ederken kimileri Bariş’i: **“Ben sokağımı çok seviyorum. Halayı seviyorum. Benim için barış budur.”** diyerek Kürtlerde folklorik eğlence kültürünün önemli bir ögesi olan ve kolektif bir şekilde oynanan halayla ifade etmiştir. Genel olarak bu yaş grubunda Bariş: **“Barişmak, sarılmak, arkadaşlarımızı sevmek.”**, **“Sokakta yaşayan kedileri sevmek.”** gibi sevgi ifadeleriyle dile getirilmiştir. Bir katılımcımız Bariş’i **“Bariş: Her gün çikolata yemektir.”** Bariş’i çok sevdiği çikolatayla özdeşleştirerek ifade etmiştir.

9-12 yaş aralığında olan çocuklar ise Bariş ve sosyal çevre algılarında aile ve okul arkadaşları ile olan ilişkileri üzerinden değerlendirerek kavgaların, küslüklerin ve anlaşmazlıkların olmaması üzerinden yorumlamışlardır. **“Benim için de kavganın, ölümün olmamasıdır.”** Ya da **“Bariş demek; Birbirimizle iyi geçinme, birbirimize küsmeme, kavga etmeme, yalan söylememe, dürüst davranma.”** olarak tanımlamışlardır. Atölyeye katılan katılımcılarımızdan bazıları ise Bariş algısına dair şiir yazmışlardır. Benusen mahallesinden atölyemize katılan 11 yaşındaki katılımcımız Bariş’i yazdığı şiirle anlatmıştır:

BARIŞ

Yolda, kötülüklerden arındırıp güzel davranışlar çoğaltır.

Sokakta; mutluluk verir,

Okulda; arkadaşlığımızı güçlendirir,

Evde; huzur, mutluluk gibi güzel duygular geliştirir, bağımızı güçlendirir.

Sur’un Melik Ahmet mahallesinden 10 yaşındaki katılımcımız da Bariş’e dair duygularını yazdığı şiirle dile getirmiştir:

BARIŞ

Evde, ailemin yanında mutlu hissediyorum.

Okulda, arkadaşlarımla dost hissediyorum.

Okulda, sokakta, parkta arkadaşlarımla birlik ve beraberlik

Bariş demek arkadaşlık demek.

Sur'da silahlı çatışmaların yaşandığı döneme tanıklık eden ve daha küçük yaş gruplarına kıyasla **13-15** yaş aralığında bulunan çocukların hafızasında daha fazla yer edindiği kullandıkları ifadelerde öne çıkmaktadır. Çatışmaların ve sokağa çıkma yasaklarının yaşandığı günlerde okula gidemeyen çocuklar uzun süre sokaktan ve oyun arkadaşlarından uzak kalmışlardır. Çocukların, en doğal hakkı olan arkadaşlarıyla birlikte zaman geçirme ve oyun oynama haklarının ihlalden etkilenmişlerdir. **"Barış: Okulda, parkta, sokakta arkadaşlarımızla eğlenmektir."** Yine benzer bir ifadeyle **"Mahalleimde, okulumda özgürlüğümün kısıtlanmamasıdır."** Barışın yokluğu çocuklarda, arkadaşlarıyla görüşmemek ve oyun alanlarına ulaşamamak ya da kısıtlanmak şeklinde ifade edilmiştir.

Yaşadığın Şehirde Barış Nedir?

"Ben olsaydım Diyarbakır'ı çocuklara bırakırdım. Her yeri şekerden yapılmış evlerle doldururdum."

5-8 yaş arası katılımcılarımız, **"Yaşadığın Şehirde Barış Nedir"** atölyesinde diğer atölyelerde olduğu gibi, **"küslüklerin olmaması, arkadaşlarıyla özgürce oynayabilecekleri oyun alanlarının olması ve insanların birbirini sevmesi"**ni temenni eden ifadeler kullanmışlardır. Barış ve şehir ilişkisinde ise yine Sur'da yaşanan çatışmalar nedeniyle yıkılan tarihi mekânlar üzerinden kurarak: **"Surların yok olmamasıdır.", "Mahallemin zarar görmemesidir."** gibi ifadeler kullanmışlardır. Bu yaş aralığında bulunan katılımcılarımız direkt çatışmaları yaşayan veya tanıklık eden, tanıklık etse bile hatırlamayan bir aralıkta olsalar bile, içinde yaşadıkları koşullar, ebeveynlerinin deneyimlerinden ve mahallede/sokakta duyduklarından etkilendikleri görülmektedir.

"Silah sesi yerine kuş sesinin olmasıdır."

9-12 yaş aralığında bulunan katılımcılar barış ve şehir ilişkisini doğrudan çatışmaların etkileri üzerinden yorumlamış ve resmetmişlerdir. Bu yaş aralığında bulunan çocukların büyük çoğunluğu **“tarihi eserlere zarar verilmemesi, Surların yıkılmaması, silah seslerinin olmaması”** gibi yaşanan tahribatların tekrar yaşanmaması üzerinden kurgulamışlardır. Sur'da çatışmalar esnasında ailesi gibi pek çok ailenin evlerini terk etmek zorunda bırakıldıkları süreci hatırlayan bir katılımcımız: **“Diyarbakır'da barışın var olduğundan hiç kimsenin haberi yok. Diyarbakır'da Sur'da savaş çıkmış ve Sur'daki vatandaşlarımız evlerinden çıkıp başka yerlere göç etmişlerdir.”** şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer katılımcımız ise Sur ilçesinde yaşanan çatışmalar nedeniyle tahrip olan ve yıkılan tarihi mekânlar dışında, çatışma öncesinde insanların ikamet ettiği binalar ve bazı mahalleri yıkılmış, bazıları da kamulaştırma kararıyla boşaltılmıştır. Katılımcımız, yaşanan çatışmalar esnasında ve sonrasında insanların sosyo-ekonomik durumunda yaşanan gerileme ve buna karşılık yapılan desteklerin hem yetersizliği hem de ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmamasını eleştirmektedir. Ve bu parametrelerden yola çıkarak fiziki çatışma hali devam etmiyorsa bile ekonomik açıdan yaşanan toplumsal eşitsizliklerden yola çıkarak şehirde Barış'ın olmadığını ifade ediyor. Aynı yaş aralığından başka bir katılımcımız ise yaşadığı şehirde barışı yazdığı bir şiirle dile getirmiştir;

Diyarbakır'da barış elinden tutmaktır.

Başka şehirde, ülkede olan insanları evine almaktır.

Kim olursa olsun kötü şeyler yaptığında ikinci şansı tanımaktır.

Barış Diyarbakır'da hep beraber düşmek hep beraber kalkmaktır.

13-15 yaş aralığında bulunan katılımcılarımız barış ve şehir ilişkisini, çatışma ortamının yarattığı tahribatların yanı sıra kendileri açısından ortaya çıkan yoksulluk/ yoksunluklarla bağlantılandırmışlardır. **“Gelen turistler Diyarbakır'ı güzel ve tarihi görüyorlar. Ama bazı insanlar işlerinden çıkarıldı, aç bırakıldı, Diyarbakır'da yasaklar oldu. Bu yüzden insanlar çok mutsuzdu, çocuklar oyun oynayamıyordu. Yasaklar kalktıktan sonra herkes sevindi. Bu dünyada hep barış olsun.”** Barışı, şehirde geleneksel ilişkilere dayalı dayanışma kültürünün var olmasıyla ilişkilendiren katılımcımız: **“Diyarbakır'da barış güzel bir şeydir, kimse küsmez, özgürlük, huzur vardır. Herkes birbirine yardım eder.”** En yalın ifadeyle çocukların algısında barış çatışmaların yokluğu olarak somutlaşmaktadır dolayısıyla Barış, özgürce oyun oynayabilecekleri bir sokağın veya park alanlarının varlığını garantilemektedir.

Sonuç Yerine

Diyarbakır'ın merkez Sur ilçesinde 2015-2016 yılları arasında yaşanan silahlı çatışmalar ve sokağa çıkma yasakları nedeniyle yaşanan tahribatlardan etkilenen en kırılgan grup olarak çocuklar öne çıkmaktadır.

Yaşanan çatışmalı süreçte kimi çocuklar aileleriyle evlerini apar-topar terk ederek farklı bir ortama gitmek zorunda kalmış kimileri de yasaklar nedeniyle evlerinden çıkamayıp çatışmalı ortama uzun süre maruz kalmışlardır.

Gündelik yaşam alışkanlıklarının dışına çıkan çocuklar, okulundan, sokağından, oyun arkadaşlarından uzaklaşmışlardır.Çatışmaların üzerinden yaklaşık 5 yıl geçmesine rağmen ve atölyelerimize katılan özellikle 5-8 yaş aralığında bulunan çocuklar çatışmalı sürece maruz kalmamış olmalarına rağmen, barışı belirgin bir şekilde çatışmasızlık üzerinde tanımlamaları, toplumsal travmanın çocuklara kuşaklar aracılığıyla aktarıldığını göstermektedir.

Yaşanan çatışmalı ortamın yarattığı tahribatlar, çocukların “Barış Algısı”nı nasıl etkilediği ve şekillendirdiğini, çocukların atölyelerde kullandıkları ifadeler ve çizdikleri resimlerden görmek mümkündür.

Barış atölyesine katılım sağlayan 5-15 yaş aralığındaki çocuklar, çatışmalı ortama direkt ya da aktarıcılar aracılığıyla tanıklık etmişlerdir.

Çocukların yaşadıkları başta aile ortamı olmak üzere, sosyal ortamlarında ve yine çatışma sonrasında değişen toplumsal koşullar değişmesiyle yaşanan gerilimli ortamlara maruz kalmaları farkında olmadan çatışma sürecinin hafızalarında canlı tutulmasına neden olmuştur.

Atölye gruplarında çocukların barış algısına dair kullandıkları bazı ortak ifadeler ve resimler olmakla birlikte, ikamet ettikleri ilçe ve mahallelere göre (özellikle çatışmaların yaşandığı Sur ilçesi ve Yenişehir ilçesinde bulunan Benusen, Şehitlik mahallelerinde) farklı ifadeler de öne çıktığı tespit edilmiştir.

Yaşanan kayıpların etkisi çocukların barış algısını etkilemiştir. Katılımcılar tüm atölye süresince barışı çatışmaların olmadığı, çocukların hak ve özgürlüklerinin tanındığı, rengarenk ve şekerli bir şehir, ülke ve dünya olarak tasavvur etmişlerdir.

Öne çıkan ifadelerle bakıldığında barış söyleminde çatışma ortamının sonlanması ve sorunların uzlaşmayla çözülebilmesi temennisi dile getirilmektedir.

Çalışmaya katılan çocuklar bir olgu olarak barışa dair kullandıkları ifadelerde rengarenk şekerler, çikolatalar, sokak hayvanları, güneş, gökkuşağı gibi sıcak ifadelerle tanımlamışlardır. Barışın yokluğunda ise tersi ifadeler öne çıkmaktadır.

Çalışmaya Dair Eleştirel Yaklaşım

Akademik olarak ve saha araştırmalarında, "çatışma yaşayan toplumlarda çocukların barış algısı"nın nasıl etkilendiğine dair daha önce yürütülmüş/yürütülen kapsamlı bir çalışma deneyiminin olmadığı görülmektedir.

Dolayısıyla Diyarbakır'da yürüttüğümüz çalışma ilk olması nedeniyle yeterli düzeyde araç, yöntem ve insan kaynağı açısından nitelikli bir birikime sahip değildir.

Ancak ilk olması açısından bundan sonra geliştirilecek çalışmalar için önemli bir ilk adımı gerçekleştirilmesi cesaret vericidir.

Atölye çalışması yürütülürken çocuk çalışması yürüten Sivil Toplum Örgütleriyle (STÖ) işbirliği geliştirmek elbette ki önemlidir. Ancak işbirliği ile gerçekleştirilen çalışmanın gözden kaçan iki temel eleştirel yanı bulunmaktadır.

Bu sorunlardan ilki: STÖ'ler, birlikte çalıştıkları çocukların yaş aralığını dikkate almadan katılım sağlayabilecek tüm çocukları aynı atölyeye dahil etmeleridir.

İkincisi ise; her STÖ, atölye çalışmasını uzman desteği almadan yürütmüştür. Bunların sonucunda atölye kolaylaştırıcılarının ortak dili yakalayamadığı; atölyeler esnasında ve sonrasında katılımcılara dair kapsamlı gözlemlerin yapılmadığı ya da rapora dönüştürmediği görülmektedir.

Atölye çalışmaları yürütülürken çocukların kendini ifade edebilecekleri (sözel veya resimle ifade etmek dışında) farklı yöntemler kullanılması, çalışmada çeşitli yol/yöntemlerin (oyun, hikaye ve film gibi) değerlendirilmemesi çalışmanın zayıf noktalarındandır.

Her atölye çalışmasına bir katılımcı gözlemcinin yer almamış olması da yine çalışmanın kapsamlı gözlemler elde etmesini engelleyen önemli bir etkendir.

Ekler

EK-1

Barış Algısı Modülü ve Yönergeler

Rengarenk Umutlar Derneği, Barış Algısı Atölye Çalışması

Bu çalışma toplam 3 oturumdan oluşmaktadır. Her oturum ortalama 2 saat sürmektedir. Çocuklarla yapılacak atölye için her oturum farklı bir günde uygulanmalıdır.

Çocuklar bundan haberdar edilerek atölye çalışması tamamlanmalıdır.

Genel Bilgi-Başlama Çemberi ve Anlaşma:

Her topluluk çocuklarla çalışmaya nasıl başlıyorsa bir araya gelip aynı rutini devam ettirerek başlar. Ardından çocuklarla çember yapılarak aşağıdaki bilgi paylaşılır. "Sizler Rengarenk Umutlar Derneği'ne sürekli gelen çocuklarsınız. Bizler burada sizi destekleyen, sizinle çalışmalar yapan gönüllüleriz. Sizin yararınızı düşünerek bazen yetişkinler olarak çalışmalar yürütmekteyiz. Bu çalışmalarda sizin de söz hakkı sahibi olduğunuzu bildiğimiz için, çalışmalar için planlama yapmadan önce sizinle de buluşmak ve konuşmak istedik.

Bugün sabah 09.00 saatinden 11.00' e kadar birlikte hem eğleneceğiz hem de birlikte çalışma yürüteceğiz. Bu akış içerisinde sizden cevaplamanızı isteyeceğimiz sorular olacak. Bunları rahat bir şekilde cevaplamanız bizler için çok önemli. Bununla birlikte cevaplamak istemediğiniz sorular olursa bunu bizimle özel olarak sonradan da paylaşabilirsiniz.

Bir diğer ricamız soruları cevaplarken birbirimizi dinleyelim ve müdahale etmeyelim. Yazacağınız her şey bizler için kıymetli ve kötüye kullanmayacağımızı bilmenizi isteriz. Sizlerin bizden ya da bu gruptan ricaları var mı duymak isteriz?

Bizler varsa bunu bir fon kartına yazarak atölyenin yapılacakları yere gelir ve veriden

1.OTURUM :Yöntem: Soru-Cevap/ Yazı Amaç: Çocukların “Barış” kelimesine dair algılarını öğrenmek

Çocuk sayısı: 15

A.Odada Yürüyüş

Uygulama: Katılımcılardan odada yürümeleri istenir. Hızlarını artırmaları veya yavaşlatmaları gibi yönergeler verilir.

Notlar: Beden ve nefes farkındalığına yönelik yönergeler verilebilir. Birbiri ile değişik şekillerde selamlaşmaları istenebilir. (Eller ile ayaklar ile dirsekler ile göz göze)Hedeflenen Kazanımlar: Isınma egzersizidir. Mekâna ve birbirine ısınma, beden farkındalığı ve sosyal farkındalık yaratılması hedeflenir.

B.Barış Algısı

Uygulama: Bir flipchart duvara asılır. Üzerine “BARIŞ” yazılır. Çocuklara A4 kâğıdı dağıtılarak kendilerini rahat hissettikleri bir köşeye geçmeleri istenir. Ardından yönerge verilir. Barış kelimesini duyunca ne anlıyorsunuz? Sizce barış nedir? Nasıl bir şeydir? İstedığınız gibi yazabilir, çizebilir anlatabilirsiniz. Çalışmanın süresi dakikadır. Biz sizleri zamandan haberdar edeceğiz. Erken bitiren olursa şu köşedeki alanda diğer arkadaşlarını da gözeterek sessizce oyunu oynayabilir.Süre bitince çocuklar kağıtlarıyla birlikte çembere davet edilir. Çalışmaları tek tek dinlenir. (Paylaşmak istemeyenlere alan tutulur.) Ardından herkesin A4 kağıdını flipchart ın üstüne asması istenir. Eğlenceli bir oyun oynanarak motivasyon sağlanır.

C.Duygu Termometresi

Uygulama: Yere bir duygu termometresi çizilir. Duygu termometresine konforlu duygular ve konforsuz duygular yazılır. (SADECE GÜNLÜK HAYATTA KULLANILANLARDAN)

Çocuklara bu pistte dans edileceği söylenir. Öncelikle duyguları okuyabilmeleri, oyunu daha rahat oynayabilmeleri için demo amaçlı 3 yönergeyle başlanır.

- Bir arkadaşınız sizin istediğiniz oyunu sizinle oynamadığında ne hissedersiniz? O duyguyu bularak onun üzerine basabilir misiniz? Eğer birden fazla kişi orayı seçerse duygu balonunun etrafında toplanabilir misiniz?
- Bir arkadaşınız çok sevdiğiniz bir oyuncağı size alırsa kendinizi nasıl hissedersiniz? O duygunun üzerine gelebilir misiniz?
- Ormanda giderken bir anda karşınıza kocaman bir aslan çıktı kendinizi nasıl hissedersiniz? O duygunun üzerine gelebilir misiniz?

Bu sırada eğlenceli ve kaynaşmalı bir ortam olacaktır. Eğlenceli kısmı bittikten sonra sessizliğe davet edilerek çembere davet edilir çocuklar. Aynı duygu isimlerinin bulunduğu görselli kağıtlar çocuklara dağıtılır ve rahat ettikleri bir köşeye geçmeleri istenir. Yönerge verilir;

- Bu çalışma size nasıl geldi? Ne hissettirdi? O duygu görselini bulup boyayabilir misiniz?
- Boyadıktan sonra dans pistimizdeki duygu termometresinin üzerine bırakabilirsiniz.

D.Kapanış Çemberi

Uygulama: Çember olunur. Duygu Termometresinden sonra duygusunu çemberle paylaşmak isteyen var mı yok mu diye sorulur. Ardından Atölyeye dair paylaşım yapılarak çalışma bitirilir.

“Çalışmamız bitti çocuklar. Hepinize katılımınız için teşekkür ediyoruz. Bu çalışmanın devamını 2 gün sonra sizinle yeniden yapacağız. Toplamda 3 defa bir araya geleceğiz. Ve sonrasında atölyemiz bitecek. Bugün çizdikleriniz ve anlattıklarınız bizde kalacak. Atölye bitince yine tüm ürünlerinize dair konuşmuş olacağız. Topluluk anlaşmamız ise burada asılı kalsın. 2. Buluşmamızda eklemek ya da çıkarmak istedikleriniz olabilir. Bunu birlikte yeniden dönüştürebiliriz. Toplamda 3 defa bir araya geleceğiz. Sorunuz var mı? (Sorusu olan varsa çocuklara net anlaşılır ve şeffaf cevaplar verilir.)”

İki gün sonra görüşmek üzere.

2. OTURUM

Topluluk bir araya gelince başlama rutinini devam ettirir. Ardından çember olunarak uygulama başlar. “ Merhaba yeniden çocuklar, 2 gün önce birlikte bir çalışma yapmıştık ve o çalışmanın devamı için şimdi yeniden birlikteyiz. Bugün sizlerle yine saatten saate kadar hem eğlenip hem sohbet edeceğiz. Öncelikle topluluk anlaşmamızı gözden geçirelim mi? Yeni bir şey eklemek isteyen var mı buraya? (Varsa anlaşma yenilenir ve yeniden tekrar edilerek aynı yerine asılır)

A.Hava Durumu

Kullanılacak alanın dört köşesine 4 farklı hava durumu asılır. (Yağmurlu, güneşli, karlı, rüzgârlı) Çocuklara: “Bugün kendinizi nasıl hissediyorsunuz?” sorusu sorularak kendilerini ait hissettikleri köşeye gitmeleri istenir. Bir süre burada bekletip birbirleriyle kaynaşmalarına alan açılır. Ardından yeniden çembere davet edilerek tek tek hangisini seçtiğini ve sebebi sorulur. Sabah çemberi tamamlandıktan sonra anlaşma ve bilgilendirme kısmına geçilir.

B.Bariş Sosyal Çevremde Nasıl?

Uygulama: Bir flipchart daha duvara asılır. "BARIŞ" yazılı bu flipchartın yanına park, sokak, ev, arkadaş vb. çizimler de olur. Çocuklara A4 kağıdı dağıtılarak kendilerini rahat hissettikleri bir köşeye geçmeleri istenir. Ardından yönerge verilir. Evinizde, okulda, arkadaşlarınız içinde, sokakta, parkta, yolda, ormanda nerede vakit geçiriyorsanız oralarda sizin için BARIŞ kelimesi ne anlama geliyor? (Eğer yönergeyi tam alamayan olursa, çocukların ihtiyacına ve alma kapasitelerine göre yönerge uzatılabilir) İstedığınız gibi yazabilir, çizebilir anlatabilirsiniz. Çalışmanın süresi dakikadır. Biz sizleri zamandan haberdar edeceğiz. Erken bitiren olursa şu köşedeki alanda diğer arkadaşlarını da gözeterek sessizce oyunu oynayabilir. Süre bitince çocuklar kağıtlarıyla birlikte çembere davet edilir. Çalışmaları tek tek dinlenir. Ardından herkesin A4 kağıdını flipchart ın üstüne asması istenir. Eğlenceli bir oyun oynatılır.

C.Duygu Termometresi (1. Oturumla aynı)

D.Kapanış Çemberi (2. Oturumla aynı)

3. OTURUM

Topluluk bir araya gelince başlama rutinini devam ettirir. Ardından çember olunarak uygulama başlar.

" Merhaba yeniden çocuklar, 2 gün önce birlikte bir çalışma yapmıştık ve o çalışmanın son günü için buradayız. Bugün sizlerle yine saatten saate kadar hem eğlenip hem sohbet edeceğiz. Öncelikle topluluk anlaşmamızı gözden geçirelim mi? Yeni bir şey eklemek isteyen var mı buraya? (Varsa anlaşma yenilenir ve yeniden tekrar edilerek aynı yerine asılır)

A.Yaratıcı Drama

Çalışma yapılacak mekandan bir nesne seçilerek ortaya konur. Çember olunarak nesnenin etrafında durulur. Her çocuk sırayla ortaya gelerek nesnenin ne olabileceğine dair fikir yürütür. Ama bunu sözlü değil beden hareketleriyle ifade eder. Diğer çocuklarda nesnenin ne olabileceğini öğrenmeye çalışırlar. Tur tamamlanınca ısınma gerçekleşir ve uygulamaya geçilir.

B.Kent ve yaşadığım şehirde Barış Algısı Nasıl?

Son flipchart duvara asılır. Üzerinde yine barış yazısı yazılır. Ve bununla birlikte bir Diyarbakır haritası ismiyle birlikte yer alır. Diyarbakır'ı hatırlatan öncü unsurlar da vardır. Sur, karpuz, Dicle nehri, yollar, çarşı, sokak vb. Çocuklara A4 kâğıdı dağıtılarak kendilerini rahat hissettikleri bir köşeye geçmeleri istenir. Ardından yönerge verilir. Burası Diyarbakır. Ve yaşadığınız yer. Bu şehirde sizce barış nasıl bir şey? Diyarbakır' da barış nedir? İstedığınız gibi yazabilir, çizebilir anlatabilirsiniz. Çalışmanın süresi dakikadır. Biz sizleri zamandan haberdar edeceğiz. Erken bitiren olursa şu köşedeki alanda diğer arkadaşlarını da gözeterek sessizce oyunu oynayabilir.

Süre bitince çocuklar kağıtlarıyla birlikte çembere davet edilir. Çalışmaları tek tek dinlenir. Ardından herkesin A4 kağıdını Flipchart in üstüne asması istenir.

ÇOCUKLARLA EĞLENCELİ BİR OYUN OYNANIR!

C.Duygu Termometresi (1. Oturumla aynı)

D.Kapanış Çemberi:

Bugün atölyemiz bitti. Hepinize katılım için teşekkür ediyoruz. Burada yazdıklarını çizdikleriniz bizim için çok kıymetli. Biz yetişkinler sizin yazdıklarınız ve çizdiklerinizden de çok faydalanıyoruz. Bu çalışmalar bizimle burada ve güvende olacak. Toplam 3 defa bir araya geldik ve sizin için de nasıl geçtiğini merak ediyoruz. (Çemberde "Sizin için nasıl geçti bu 3 oturum" sorusu sorularak her çocuğun kendini ifade etmesi sağlanır.) Çember tamamlanarak çalışma bitirilir.

Duygu Kartları

Duygu Termometresi

1. Utanmış
2. Kızgın
3. Korkmuş
4. Endişeli
5. Çaresiz
6. Yalnız
7. Üzgün
8. İncinmiş
9. Merakli
10. İstekli
11. Heyecanlı
12. Şaşırılmış
13. Hafiflemiş
14. Enerjik
15. Güvenli
16. Sakin
17. Mutlu
18. Rahat
19. Şükran dolu
20. Keyifli
21. Kafası karışık
22. Yorgun
23. Sıkılmış
24. Bezmiş
25. Bunalmış

Kartên Hestan

Termometreya Hestan

Kartên Hestpîvîyê

1. Şermkirî
2. Hêrsbûyî
3. Tirsîyayî
4. Endîşedar
5. Bêçare
6. Tenê
7. Xemgîn
8. Êşîyayî
9. Meraqdar
10. Minêkar
11. Kelecanî
12. Heyirî
13. Rihetbûyî
14. Lexgîr
15. Ewledar
16. Hêmin
17. Dilşad
18. Rihet
19. Spasdar
20. Bikêf
21. mêtîlihevketî
22. Westîyayî
23. Acîzbûyî
24. Bêzarbûyî
25. Tengezarbûyî

EK 3 Barış Algısı Atölyesinde Katılımcıların Kullandığı İfadeler

Barış Nedir?

- Barışın en önemli yanı arkadaşlık ve sevgidir.
- Birbirlerini kırmamak, karşındakini üzmemek, onunla iyi zaman geçirmek, ona saygı duymak.
- İnsanların birbirini koruması, sevmesi ,birbirlerine yardım etmesidir. Herkes barış içerisinde yaşarsa çok güzel olur.
- Dostça yaşamayı çağırıyor.
- Birbirimizle iyi geçinme, birbirimize küsmeme, kavga etmeme, yalan söylememe, dürüst davranma.
- Mutluluktur. Çok güzel ve huzur vericidir.
- Sevgi ve arkadaşlıktır.
- Barış kelimesini duyunca insanın içindeki neşe kelebek gibi dışarıya doğru uçmaya başlar. İnsan içindeki ruhun ateşi atıp yerini uçuşan kelebekler alır.
- İki insanın bir neden yüzünden küsmesi ve sonra da yaptıklarının çocukça olduğunu düşünüp barışması.
- Barış olmasaydı kavga olurdu. Barış insanları birbirine bağlayan dostluktur. Barış bizi çok güzel yerlere getirecek başarıdır.
- Özgürlük, barış, sevgi güzel duygudur.
- Dostluğu anlıyorum. Birlik ve beraberliğin simgesidir.
- İnsanda mutluluk uyandıran dostluktur.
- Sevgi ve dostluk geliyor. Barış iyidir.
- Özgürlük demektir. Mutluluk ve sevinç demektir.
- Barış demek kötülüklerden sonra gelen iyilik, güven, mutluluk, dostluk
- Barış olmazsa bu dünyada adaletsizlik olurdu. Barış adalettir, mutluluktur.
- Benim için barış arkadaşlarımla oyun oynamaktır.

- Benim için barış herkesin birbirini sevmesidir.
- Benim için barış sevmektir.
- Oyun oynamak.
- Okula gitmek.
- Benim için barış oyun oynamaktır.
- Benim için barış sokakta arkadaşlarımla oyun oynamaktır.
- Barış arkadaşlıktır. Barışmak için de özür dilenir.
- Benim için barış kimsenin kavga etmemesidir.
- Oyun oynamaktır
- Benim için barış; okula gitmek, oyun oynamak, arkadaşımıza iyi davranmak, arkadaşımızı sevmek, arkadaşlarımızla barışmak, gezmek, resim çizmektir.
- Okula gidebilme, arkadaşlarımızla barışmak, arkadaşımızdan özür dilemek, oynamak ve eğlenmektir.
- Özgürlük demektir. Mutluluk ve sevinç demektir.
- Benim için barış oyuncaklarımla oynamaktır.
- Bir insan bir kişi ile barışırsa barış sağlanır. Barış, arkadaşlarıyla birlikte olmaktır. Herkes bu dünyada kardeş. Barış arkadaş ve ailedir.
- Barış özgür olmaktır. Barış en güzel şeydir. Bu yüzden toplum arasında hep barış olmalıdır.
- Barış çok güzel. Barış olduğu zaman insanlar birbirleriyle kavga etmez. Barış olduğu zaman insanlar için her şey değişir. İnsanlar birbirleriyle mutlu olur. Barış çok güzel bir şey.
- Barış iki insanın bir araya gelmesidir. Özgürce eğlenebilmek, okula gitmek, sokakta oynayabilmektir.
- Benim için barış; arkadaşlarımızla oyun oynamak, okulda oyun oynamak, arkadaşlarıyla parti yapabilmek, birbirimizi ve etrafımızdaki tüm canlıları sevmek, arkadaşlarımızla barışmak, özgürce eylem yapabilmektir.

- Benim için barış mahallemizde polislerin olmamasıdır. Çocuk şiddete maruz kalmamasıdır. Özgürce sokağa çıkabilmektir. İstediyimi giyebilmektir.
- Benim için barış özgürlüktür. Haklarımın ihlal edilmemesidir. Mesela ben kız çocuğu olduğum için okula devam edemedim. Bu benim değil ailemin kararıydı. Barış hiçbir şeyin zorla yapılmamasıdır.
- Benim için barış çatışmaların olmamasıdır.
- Küsmemek.
- Savaş etmeyiz.
- Kalp kırpmamak.
- Barışmak ve küsmemek.
- Küsmemek, kavga etmemek.
- Arkadaşımızla küstüğümüzde barışmak barış demek.
- Sur savaşı ve beraberlik.
- Cennete hiç kimse gitmesin.
- Okul, bayrak, ağaç, mutluluk.
- Aklıma sadece barış ismi geliyor. Bazıları savaşlarda barış ismini de kullanırlar.
- Dostluk
- Kavga etmemek, Atatürk'ün barışı ilan etmesi, küsmemek.
- İki ülkenin birbiri ile savaşması ve barışması.
- Dostluk, paylaşmak, yardımlaşma, komşuluk. Birbirimize kırgınlığın olmaması, insanların dünyada düzen içinde yaşaması.
- Kavga etmemek.
- Suriyeli çocuklar geliyor. Çünkü onlar savaştan kaçmışlar. Barış her çocuğun hakkıdır.
- Birbirine küsen iki arkadaşın kırgınlığını anlattı.
- Çanakkaledeki savaş aklıma geliyor.
- Aklıma kek geliyor.

- Çocukları zoraki çalıştırmamak için barış lazım.
- Dostluktur.
- Sevgi ve saygıdır.
- Arkadaşlık, birbirini sevmek küsmemektir.
- Barış kin tutmamaktır.
- Özgürlüktür.
- Eşitliktir ve kavga etmemek demektir.
- Gülmek ve eğlenmektir.
- Birbirini dinlemek ve anlaşabilmektir.
- Önyargısız olmaktır. Herkesi olduğu gibi sevmektir. Diliyle rengiyle, diniyle kabul etmektir.
- Hayattaki en güzel şeydir.
- Empati kurmaktır.
- Savaşa hayır barış hemen şimdi!
- İnsanların birbiri ile kavga etmeden geçinebilmesidir.

Barış Sosyal Çevremde Nasıl?

- Arkadaşlık, sevgi, el ele vermek, hoşlanmak, barış ve dostluk.
- Okulda barış, dostluk, arkadaşlık vb. gibi anlamlara gelmektedir.
- İnsanların birbirini koruması, sevmesi, birbirlerine yardım etmesidir. Herkes barış içerisinde yaşarsa çok güzel olur.
- Sevmek, önemsemek, haşlanmak, iyilik, dostluk.
- Birbirimizle iyi geçinme, birbirimize küsmeme, kavga etmeme, yalan söylememe, dürüst davranma.
- Yolda, kötülüklerden arındırıp güzel davranışlar çoğaltır. Sokakta; mutluluk verir, okulda; arkadaşlığımızı güçlendirir, evde; huzur, mutluluk gibi güzel duygular geliştirir, bağımızı güçlendirir.
- Sevgi ve arkadaşlıktır.

- Benim için insanların birbirine karşı dürüst olmalarıdır.
- Okulda arkadaşlarımla geçirdiğim zamanlardır. Arkadaşlarımızla vakit geçirmem.
- Öğretmenim bize her zaman arkadaşlarımızla kavga etmememiz gerektiğini söylüyordu. Benim için de kavganın, ölümün olmamasıdır.
- Dostluk, arkadaşlık ve sevgidir.
- Sevdiğim kişilere zarar gelmemesidir.
- Mahallemde, okulumda özgürlüğümün kısıtlanmamasıdır.
- Sur'da savaş olmamasıdır.
- Sevgi duymak.
- Pişmanlık.
- Barışmak, sarılmak, arkadaşlarımızı sevmek.
- Kavga ettikten sonra barışmak, savaş yapmıyoruz, düzen içinde yaşamak, terbiyesizlik yapmamak.
- Oyun oynuyoruz.
- Savaş.
- Hediye almak.
- Sevmek.
- Küsmemek.
- Küsmüşler, barışıyorlar.
- Sevgi, duygu, saygı, üzüntü, duygusallaşmak.
- Kardeşimle barıştım.
- Savaş zamanı.
- Sevgi, dostluk ve arkadaşlık
- Kavga etmemek
- 2 Çocuk çizdim. Bir olay yaşıyorlar ve küsüyorlar çocuk pişman oluyor. Kızdan özür diliyor. Kız onu affediyor.
- Mutluluk, sevinç ve savaşın bitmesi Suriye savaşını anlattım.

- Adam namaz kılyormuş camide sonra eve gitmiş.
- Bir adam var fakir fabrikada kitap okuyor
- Kavga, küfür ve lakap olmadan hayatımız çok iyi olur.
- Okulda artık kavga etmemeliyiz.
- Oyun oynamak ve eğlenmektir.
- Mızıkçılık yapmamaktır.
- Okulda ve parka kurallara uyarsak barışı sağlamış oluruz
- Dostça yaşamayı çağırıştırıyor.
- Çevremizdeki herkesin anlaşabilmesi demek barış demektir.
- Mutlu ve huzurlu bir dünya demek.
- Her gün çikolata yemektir.
- Aklıma tüm dünyanın elele tutuşmuş halay çekmesi geliyor.
- İki arkadaşın anlaşıp sorunlarını halletmesi geliyor.
- Bence barış var olmasaydı herkes birbirine küserdi hep kavga çıkardı.
- Barış ailenle arkadaşlarıyla akrabalarıyla iyi geçinmek onlara terbiyesizlik yapmamak demektir.
- Herkesin birbirini sevmesidir.

Yaşadığınız Şehirde Barış Nedir?

- Diyarbakır'da bazen kötülük bazen iyilik bazen barış vardır.
- Diyarbakır'da barışın var olduğundan hiç kimsenin haberi yok. Diyarbakır'da Sur'da savaş çıkmış ve Sur'daki vatandaşlarımız evlerinden çıkıp başka yerlere göç etmişlerdir.
- Diyarbakır'da barış güzel bir şeydir, kimse küsmez, özgürlük, huzur vardır. Herkes birbirine yardım eder.
- Barış demek özgürlük demek.
- Birbirimizle iyi geçinme, birbirimize küsmeme, kavga etmeme, yalan söylememe, dürüst davranma.
- Diyarbakır'da barış her güzel duygu ve düşüncedir.
- Sevgi ve arkadaşlıktır.
- Diyarbakır'da barış kelebeklerin uçuşu, balıkların yüzmesi gibidir. Arkadaşlıktan dostluğa, kardeşlikten abiliğe, yemeklerden içeceklere kadar barış vardır.
- Yabancılar Diyarbakır'a gelince, nasıl bir yer, barış var mı? diye geliyorlar. Ama bence Diyarbakır'da barış yok, insanlar işsiz bırakılıyorlar. Yardımlar yapılıyor ama çoğunu yanlış kişilere veriyorlar.
- Diyarbakır'da yasaklar vardı ama barıştıkları için kalktı. Mesela eskiden barış kelimesi yoktu. Aslında vardı ama eski krallar hiç barışın ne anlama geldiğini bilmezlerdi. Çünkü hep ufacık şey için küserlerdi hem de ölen kadar söz verirlerdi.
- Diyarbakır'da insanlar barış ile iç içe değildir. Çünkü Diyarbakır'da insanlar kendilerini diğer insanların yerine katmandan kavga ediyorlar. Diyarbakır'da insanlar kendilerini kavga ile anlatmaya çalışıyorlar.
- Diyarbakır'da barış demek birlik, beraberlik, dostluk, arkadaşlık ve mutlu olmak demek.

- Diyarbakır'da barış elinden tutmaktır. Başka şehirde, ülkede olan insanları evine almaktır. Kim olursa olsun kötü şeyler yaptığıında ikinci şansı tanımaktır. Barış Diyarbakır'da hep beraber düşmek hep beraber kalkmaktır. Diyarbakır'da herkes birbiriniz tanır. Biri öldü mü anneler kendi oğlu ölmüş gibi ağlar. Diyarbakır'da kardeş kelimesi barış demektir.
- Diyarbakır'da barış şöyledir; mesela kavga etmeyen, iyi dost olan, kötü dost olmayan ve kavga olmayan yerlere denir.
- Özgürlük demektir, mutluluk ve sevinç demektir.
- Sur'da yaşanan olaylar insanlar onun yüzünden öldüler. Barış olmasaydı belki bu Sur olayları belki bitmezdi. İyi ki barış ve adalet var ve hep böyle kalsın.
- Gelen turistler Diyarbakır'ı güzel ve tarihi görüyorlar. Ama bazı insanlar işlerinden çıkarıldı, aç bırakıldı, Diyarbakır'da yasaklar oldu. Bu yüzden insanlar çok mutsuzdu, çocuklar oyun oynayamıyordu. Yasaklar kalktıktan sonra herkes sevindi. Bu dünyada hep barış olsun.
- İki insanın sohbet etmesi bile barış olur. Aileler çocukların dışarıya çıkmasına engel oluyorlar, eğlence hakkı ihlal ediliyor. Lütfen çocukların haklarına saygı duyun.
- Diyarbakır'da barış, sevinç, hak, özgürlüktür. Olaylarda çocukların barışlıkları kapanmış.
- Renkli şekerleri çarşıda görüyorum, çok güzeller.
- Surların yok olmamasıdır.
- Kimsenin küfretmesidir.
- Özür dilemektir.
- Birbirimizi sevmektir.
- Yemek yemeyi seviyorum.
- Mahallemdeki arkadaşlarımla olmaktır.
- Mahallemin zarar görmemesidir.
- Güneştir. Güneş olmasa soğuk olur. Çocuklar hasta olur.
- Küs, barış.
- Kimsenin kavga etmemesidir.
- İnsanların birbirini dinlemesidir.
- Bir arada bulunan çocuklar ve dünya resmi çizmiş.
- Sevmektir.

- Hep beraber olmak. Özgür olmamız. Tarihimize zarar gelmesidir.
- Tarihi eserlerimizin ve Sur'daki bedenlerin tahrip edilmemesidir.
- Surlar, 10 Gözlü Köprü, camileri, kiliseleri, hanlar, hevsel bahçeleri, dört ayaklı minare, Hz. Süleyman Camisinin tahrip edilmemesidir.
- Diyarbakır'da hiçbir çocuğu kaçırmayınlar. Diyarbakır'da hiçbir küslük olmasın. Çocukların mutlu olması için buna bir son vermeliler ve çocuklar hep birlikte iç içe oynayabilmeliler.
- Silahların olmamasıdır.
- Tarihi eserlere zarar vermemektir.
- Mutluluk ve özgürlüktür. Barış için her şey olabilir.
- Silah sesleri yerine kuş sesi olmasıdır.
- Hevsel bahçeleri, on gözlü köprü, Diyarbakır'ın meşhur karpuzu, şemziler, Dicle Nehri bunların hepsi beraber korunması ve özgürlüktür.
- Tarihi eserlere zarar vermemektir.
- Sur'da silah seslerinin olmamasıdır. Birçok yer yıkılmıştı.
- Askeri araçların mahallelerimizden çıkmasıdır.
- Hiç kimsenin ölmemesidir.
- Asla küsmemek, kalp kırmamak, hep barış kalmak, düzenli olmak.
- Arkadaşlarıyla güzel vakit geçirmek.
- Pişmanlık.
- Hiç duymadım.
- Pişmanlık.
- Küsmek.
- Arkadaşlarımla barışmak.
- Savaş, küsmek.
- Küsmek ve barışmak.
- Okumak.
- Annem ile barışıyorum.
- Diyarbakır'da barış şöyledir; mesela kavga etmemen, iyi dost olan kötü dost olmayan ve kavga olmayan yerlere denir.

- Barış ismi geliyor.
- Barış Atatürk'ü temsil ediyor. Küs olup barışmak.
- İki ülke arasındaki savaş ve sonrada barış kelimesi savaşmayı getiriyor.
- Çiçekler için su.
- Kız çocukları.
- Ongözlü köprüde arkadaşlarımla mutlu vakit geçirdiğimi çizdim. 'Barış dolu bir dünya'
- Dağkapı.
- Dünya çizdim. Üstüne de insanlar topluluğun ve beraberliğin birleşmesi.
- Diyarbakır'daki surları yaptım. Karpuz geldi aklıma onu da çizdim. Biri kavga ederse sonra barışırsa ... Aklıma sevgi ve saygı geliyor.
- Sur'daki çocuklar.
- Topluluk.
- Surdaki savaşın bitmesi barışın gelmesi
- Karpuz
- Kulübe
- Surları çizdim çok eski zamanlarda surları yakmışlar savaş çıkmış ama günümüze kadar hiç yıkılmadan gelebilmişler.
- Sur' da olay çıkmış çatışıyorlar sonra taraflar barışıyor. Savaştıkları yerde çok yangın çıkmış, her yer duman.
- Sur'daki savaşları resmettim. Sur' da bir kadın hamile hem kendi hem bebeği ölüyor. Sur' daki savaşın bitmesi barışın gelmesi aklıma geliyor.
- Benim aklıma Sur savaşları geliyor, keşke barış olsaydı.
- Suriyeliler gelince ortam bozuldu. Onlar hep dileniyorlar, kavgayı hep onlar çıkardı.
- İnsanların birbirine küfretmemesi geliyor. Herkes iyi anlaşırrsa, birbirini dinlerse savaş çıkmaz, çocuklar mutlu yaşar.
- Burada savaş çıktı silahlar patladı, üstümüze bombalar yağdırdılar. O gerillalar hep bizim abilerimizdi. Onlar öldü, şimdi biz intikamımızı alıncaya kadar barış olmaz.
- Ben olsaydım Diyarbakır'ı çocuklara bırakırdım. Her yeri şekerden yapılmış evlerle doldururlardı.